

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO. 2 (3458) ●

● ЧАЦВЕР, 21 СТУДЗЕНЯ, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Каляды побач з Байкалам
У Іркуцку даўнія народныя традыцыі беларусаў гарманічна адаптуюцца да гарадскога жыцця **Стар. 2**

Тры жаданні
У яраслаўскім Мемарыяльным музеі Максіма Багдановіча святкавалі беларускія Каляды — не першы раз! **Стар. 3**

Падарункі ад Зюзі
Актывісты Беларускага культурнага руху Малдовы ў чарговы раз зладзілі “Каляднае свята”: цікава было і дзецям, і дарослым **Стар. 4**

ГОД КУЛЬТУРЫ

Роднае — прыгожае

Шануюць традыцыі продкаў у глыбінцы. Раскажам пра тых, хто рупіцца пра іх пераемнасць, пра адну з вясковых школаў Асіповіччыны

Іван Ждановіч

Звыкліся мы, што народныя традыцыі — гэта пераважна спевы-танцы ў сцэнічнай апрацоўцы альбо прадметы ў музейнай экспазіцыі. Яно і зразумела: усюды — сучасныя рытмы, істотна ўплываюць на лад жыцця сродкі камунікацыі, модныя павевы... Каб застацца самім сабою, зберагчы этнакультурны код, трэба з маленства “выкупацца” ў непаўторнай духоўна-культурнай плыні свайго роду. Але ці кожны з нас можа пахваліцца, што меў у жыцці такое “хрышчэнне беларускім духам”?

Шмат тут, безумоўна, залежыць і ад сям’і. Але ж і ад мясцовасці, дзе праходзіць маленства — таксама. Бадай, у кожнай з іх ёсць адметнасць: толькі разгледзь. Неяк у рэдакцыю зайшоў харэограф, этнограф Мікола Котаў. Дзяліўся ўражаннямі пасля паездкі на Магілёўшчыну, у вёску Осава. Там, пад Асіповічамі, жывуць яго сябры-фотамастакі Ірына Аляксандрава і Яўген Бардукоў. “Людзі адметныя: пераехалі жыць з Мінска ў глыбінку: купілі хату, маюць паўгектара зямлі, — удакладніў Мікола Конанавіч. — І яны ўжо там не чужыя! Зрабілі цудоўны фотальбом “Асіповічы”, удзельнічаюць у міжнародных выставах. Сумесна мы рабілі выставу “Традыцыі бе-

ларускага народа ў фотаздымках. Жыткавіцкі раён” — пра тое, дарэчы, пісала і ваша газета. Фотаздымкі вялікія, на іх — абрады народныя: прыгожыя, аўтэнтчныя. Можна разгледзець і дэталі на святочнай выпечцы, і ўзоры на строях, ручніках, на велікодных яйках-пісанках... Пазней, па словах Міколы, яго сябры па замове Столінскага райвыканкама зрабілі падобную выставу і ў тым рэгіёне: Ірына з Яўгенам запрашалі яго да працы як кансультанта па абрадах, традыцыйнай культуры.

Па словах Міколы Котава, былым мінчанам у Осаве падабаецца: вакол лясы, у якіх у сезон шмат грыбоў. Бульбу садзяць, агарод робяць: гародніна ўся свая. Лазня пры хаце. У гаспадарцы два каты і два сабакі. Як вядома, камфортна жывецца там, дзе людзі — культурныя, паважаюць традыцыі продкаў. А таму спрыяюць у Осаве мясцовыя педагогі. Мікола Котаў завітаў у школу, якая знаўцу народнай культуры вельмі спадабалася: “Бываў у розных — а такую ўпершыню пабачыў! Там створаны такі вучэбна-педагагічны комплекс: Осаўскі дзіцячы сад і базавае школа. Сябры, дарэчы, рабілі ў школе фотаздымкі, прапанавалі і мне паглядзець, як цікава там “упісалася” матэрыяльна-духоўная спадчына продкаў у навучальна-выхаваўчы працэс”.

ІРЫНА АЛІКСАНДРАВА

Традыцыі вышывання перадаюцца ў Осаве з рук у рукі

Осава — невялікая вёска, а на традыцыі багатая. “У школу пайшлі з Ірынай, і толькі зайшоў я — адчуў сябе нібы ў бацькоўскай хаце! — гараць вочы Міколы. — Там вельмі ўтульна і прыгожа. Своеасабліваю, свойскую атмасферу ствараюць і кветкі жывыя, якія там растуць, і ручнікі: тканыя ды вышываныя. У народным стылі аформлены і класы, якія мне паказвалі. А якія прыгожыя, жывыя, цёплыя вочы бачыў — і настаўнікаў, і вучняў, і нават тэхнічных работнікаў. Бадай, яны там — самае галоўнае”.

З наводкі Міколы Котава я пазваніў дырэктарцы школы,

Людміле Сяргееўне Жукавай. Цікава было даведацца: былая выпускніца 3-й асіповіцкай школы і вну прыехала калісьці працаваць настаўніцай гісторыі ў невялічку Дзераўцоўскую школу. І яна ж, адукнуўшыся на просьбы вяскоўцаў, кіравала адначасова будаўніцтвам, калі ўзводзілася новая. Прычым будавалі школу так званым гаспадарчым спосабам, у цяжкі для краіны час: у 92-м пачалі, а ў 94-м Осаўская школа адчынілася. Увогуле Людміла Жукава ў Осаве працуе больш за 35 гадоў, цяпер у школе 46 вучняў і 12 выхаванцаў у дзіцячым садзе. → **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Дзеля згоды і дабрыві

Кацярына Аляксандрава

Дзеці, што жывуць у пацярпелых ад Чарнобыльскай аварыі рэгіёнах Беларусі, Расіі ды Украіны, штогод сустракаюцца ў пару Калядных і навагодніх святаў у Мінску

На дабрачынную акцыю “Калядная ёлка — нашы дзеці” традыцыйна ў Мінск прыежджаюць хлопчыкі і дзяўчынкі з пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС рэгіёнаў Беларусі, Расіі ды Украіны. Сёлета на свята ў сталіцу сабралася больш за паўтары тысячы дзяцей. Многія з іх — выхаванцы школ-інтэрнатаў ды сямейных дзіцячых дамоў.

Мінская дабрачынная Калядная акцыя вылучалася і тым, што юныя госці маглі і самі паўдзельнічаць у святочных мерапрыемствах. Так, з прымежнай, Чарнігаўскай вобласці Украіны прыехаў на гэты раз ансамбль скрыпачоў, пераможца шматлікіх усеўкраінскіх конкурсаў.

Пра тое, што акцыя “Калядная ёлка — нашы дзеці” стала ўжо добраай традыцыяй, гаворыць і сакратар Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі Вікторыя Менанова: “Хлопчыкі і дзяўчынкі з розных краін знаходзяць сяброў, знаёмяцца, потым перапісваюцца паміж сабой ды з нецярпеннем чакаюць новай сустрэчы”.

Малітву за дзяцей з Беларусі, Расіі ды Украіны ў мінскім Свята-Духавым кафедральным саборы здзейсніў Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. Ён адзначыў: важна падтрымаць дзяцей, якія жывуць у пацярпелых ад Чарнобыльскай аварыі раёнах. Пасля пачадаў маленькім удзельнікам акцыі ніколі не сустрэцца з падобнай трагедыяй, якую перажыло старэйшае пакаленне.

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Удзячная памяць нашчадкаў

Мікалай Бойка

Самарскія беларусы арганізавалі ды правялі шматнацыянальны фестываль-конкурс дзіцяча-юнацкага мастацтва “Жывём і памятаем”

Гарадскі патрыятычны фестываль-конкурс прысвячаўся 70-годдзю Перамогі, праходзіў у Самары ўпершыню, а ў снежні завяршыўся грандыёзным га-

ла-канцэртам. Задумалі, зладзілі фестываль актывісты Самарскай абласной грамадскай арганізацыі “Руска-беларускае братэрства 2000”. “Фестываль праходзіў пры падтрымцы адміністрацыі горада і абласнога Дома дружбы народаў, — удакладніла Ірына Глузкая, прэзідэнт суполкі. — Мы нібы завяршалі цыкл мерапрыемстваў, прысвечаных 70-годдзю Перамогі — святу, якое вельмі шануюць і ў Беларусі”. На гала-канцэрт, што

прайшоў у Палацы культуры “Победа”, адабралі лепшыя нумары салістаў і творчых гуртоў этна-суполкак ды ўстаноў адукацыі вобласці”.

У фае Палаца культуры працавала тэматычная выстава “Уклад народаў у Вялікую Перамогу” і выстава дзіцячых малюнкаў “Жывём і памятаем”. Там кожны мог прымераць розныя нацыянальныя галаўныя ўборы і сфатаграфавання ў іх, атрымаць у падарунак фестывальны значок. У зале глядачамі былі ветэраны, працаўнікі тылу, пенсіянеры, а таксама школьнікі, студэнты ВНУ. Ішоў відэафільм

Прыгожым атрымаўся фінал гала-канцэрта ў Самары

вальны значок. У зале глядачамі былі ветэраны, працаўнікі тылу, пенсіянеры, а таксама школьнікі, студэнты ВНУ. Ішоў відэафільм

“Альбом Вялікай Айчыннай вайны” — яго падрыхтавалі студэнты Самарскага тэхнічнага ўніверсітэта. → **Стар. 2**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Удзячная памяць нашчадкаў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Са знакамітай песні “Жураўлі” пачаўся канцэрт, яе выконваў дуэт ад армянскай і казахскай суполак: Ілона Далуханян і Тамірлан Дусенбаеў. Дарэчы, яшчэ на адборачным туры фестывалю яны выконвалі песню сольна. Вялі праграму таксама прадстаўнікі розных народаў: ад беларускай суполкі — Іна Сухачэўская з дачкою Крысцінай, ад армянскай — Мілена Мкртчян з дачкою Ілонай, ад казахскай — Салауат Султанаў з дачкою Маржан. І на сцэне выступалі, адзін аднаго падтрымлівалі дзяўчаты і хлопцы розных нацыянальнасцяў. Пасля грузінскага гурта “Мзіуры” бліскуча выступіў беларускі дуэт (Анастасія Гуркіна з Арынай Камісаравай), азербайджанская вакалістка Аіда Акперова. За танцам “Церскіх казакаў”, які выканалі вучні 124-й школы, спяваў песню “Казакі ў Берліне” беларускі вакальны гурт “Каданс”. Ад татарскай суполкі выступаў вакальны дуэт педагогаў: Ганна Чарвакова і Альбіна Махмутова спявалі песню “Вечны агонь”. Пасля яе — Мінута маўчання, у памяць пра ўсіх, хто загінуў у страшнай, жорсткай вайне супраць фашысцкіх захопнікаў.

Вось на экране Алена Захадзякіна з Тэатра-студыі “Карусель”: чытае ўрывак з твора Канстанціна Сіманова “Жывыя і мёртвыя”. Аказваецца, чытальніца захварэла перад канцэртамі, і ўключылі ў праграму запіс з адборачнага тура. Далей Вераніка Кузняцова з “Каданса” спявала хвалеючую песню “Ты же выжил, солдат!”, і яна ж сяброўкамі — “Чатыры сыны”, па-беларуску. О, колькі маці не дачакаліся сыноў з вайны! Згадаем: у беларускім Жодзіне 29 жніўня 1975 года адкрылі Помнік Маці, што не дачакалася з вайны пецярых сыноў. Правобразам яе стала Анастасія Фамінічна Купрыянава, мясцовая жыхарка. А ў паўночна-асецкім

На самарскай сцэне выступае беларускі вакальны ансамбль “Каданс”

сяле Дзуарыкаў ёсць абеліск з сямю жураўлямі. На ім выбіта: “Сямі братам Газданавым”. Побач застыла ў граніце Маці... Увасабленнем маці-герань стала і кубанская сялянка Епісцінія Сцяпанова, якая паклала на алтар Перамогі жыцці дзевяці сыноў: Аляксандр, Мікалай, Васіль, Філіп, Фёдар, Іван, Ілья, Павел і малодшы Аляксандр. Усіх, акрамя першага Аляксандра, які загінуў у грамадзянскую, ды Фёдара, што загінуў у баі з японскімі захопнікамі на рацэ Халхін-Гол, прызвалі на Вялікую Айчынную. Дарэчы, Іван, адзін з тых братоў-кубанцаў, пахаваны ў Беларусі: у брацкай магіле ў вёсцы Драчкава Смалевіцкага раёна Мінскай вобласці.

Хвалююча глядзеўся пасля беларускай песні “Чатыры сыны” Танец нявест — выконваў армянскі гурт “Наір”. Нявесты ж вельмі чакалі жаніхоў з фронту, а вярнуліся далёка не ўсе. Была ў праграме і вядо-

Прызны і дыпломы беларускіх удзельнікаў фестывалю

мая песня “Смуглянка” — здорава выканаў яе прадстаўнік мардоўскай суполкі Аляксандр Марухаў, і ўся зала яму падпявала.

А башкірскаю песню “Вольны вецер” спяваў прадстаўнік гэтага народа Іршат Калямаў. На заканчэнне канцэрта быў прыгожы

“Вальс Перамогі” — танцаваў яго ансамбль “Вдохновение”.

Гледачам, гасцям і ўдзельнікам фестывалю запомніцца душэўнай, шчырай атмасферай. Вітанні на гала-канцэрт у Палац культуры “Победа” накіравалі Пасол Беларусі ў Расію Ігар Петрышэнка, міністр культуры Самарскай вобласці Сяргей Філіпаў, кіраўнік гарадміністрацыі Алег Фурсаў, дырэктар Дома дружбы Ігар Бураў, кіраўнікі этнасуполак горада і вобласці. Пра тое, які аб’ём працы “правярнулі” арганізатары, сведчыць такі факт: на гала-канцэрте было 27 лепшых нумароў (лаўрэатаў першай ступені) конкурсу-фестывалю. Усе этнасуполкі, навучальныя ўстановы, удзельнікі фестывалю атрымалі памятныя статэткі, кожны ўдзельнік — Дыплом лаўрэата (па ступенях) і салодкія падарункі.

Зямны паклон вам, беларусы, якія зрушылі такую патрыятычную справу! Спадзяемся, будзе яна мець добры працяг. “Я — з таго пакалення, што расло ў мірны час, — гаворыць Ірына Глуская. — Мы — дзеці і ўнукі салдатаў Перамогі. І нам варта заўсёды памятаць: 27 мільёнаў чалавек адалі свае жыцці за тое, каб мы нарадзіліся, за нашу будучыню, мірнае жыццё. Ад імя актыўна суполкі “Руска-беларускае братэрства 2000”, удзельнікаў конкурсу-фестывалю “Жывём і памятаем” дзякую адміністрацыі гарадской акругі Самара за падтрымку нашай ініцыятывы. Дзякую супрацоўнікам Дома Дружбы народаў, кіраўнікам этнасуполак, творчым калектывам і салістам — за ўсебаковую дапамогу і ўдзел. Вялікі дзякуй усім самарскім беларусам, артыстам “Каданса”, якія актыўна ўдзельнічалі ў падрыхтоўцы і правядзенні форуму. Фестываль стаў для ўсіх школай дружбы паміж народамі, сапраўдым феерверкам эмоцый. Мы яшчэ раз пераканаліся: у адзінстве наша сіла!”

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Каляды побач з Байкалам

У Іркуцку даўнія народныя традыцыі беларусаў гарманічна адаптуюцца да гарадскога жыцця

Наколькі далёка ад свайго вытоку можа сысці мова, традыцыя і культура, у прыватнасці, беларуская? Нехта скажа: самы далёкі і незвычайны куток свету, у якім можна пачуць беларускую мову, гэта Канада, Амерыка, Аўстралія... Але не менш дзіўна і тое, што пасярод тайгі, на спрадвечных бурацкіх землях, дзе бурацкія шаманы на берэзе Байкала з бубнамі праводзяць абрады, а будысцкія ламы чытаюць малітвы-мантры, у расійскім Іркуцку ды яго ваколліцах з размахам святкуюць Каляды — адно з галоўных славянскіх святаў. Тут звяняць беларускія песні, гучыць наша мова і гуляюць у беларускія гульні.

Каляды ў Іркуцку пачаліся, як і належыць па Сонечным календары нашых продкаў-язычнікаў, з канца снежня. А 7 студзеня беларусы Іркуцка, сабраныя Та-

Упрыгожваюць народныя традыцыі беларусаў Прыбайкалля

варыствам імя Яна Чэрскага, у мясцовым доме-музеі адзначылі заканчэнне гэтага вясёлага земляробчага свята. На закрыццё Калядаў прыйшло шмат іркуцкіх беларусаў розных узростаў. Разам весяліліся, цешыліся раскошай зносінаў з блізкімі па духу і

крыві людзьмі пажылыя беларусы, чые продкі апынуліся на гэтай зямлі яшчэ пад час сталыпінскіх рэформаў, і тыя, хто прыкіпеў да Сібіры з часоў СССР. І, што не менш важна, былі дзеці і сваякі тых людзей, што дае надзею: традыцыя будзе жыць і далей!

Беларусы і госці свята паглядзелі дакументальны фільм, прысвечаны Калядам, а затым падзяліліся на чатыры гурты. Кожны з іх меў сваю ролю: адны былі калядоўшчыкамі, другія — ветлівымі, гасціннымі гаспадарамі, хтосьці ладзіў для іншых і гуляў сам у беларускія гульні, а іншым па душы была варажба. Такім чынам, у ролі ўдзельнікаў ці арганізатараў свята апынуліся амаль усе без выключэння. Не кажучы ўжо пра тое, што, безумоўна, амаль усе па заканчэнні афіцыйнай часткі далучыліся да традыцыйных карагодаў, танцаў, і, вядома ж, застолля з багаццем хатніх страў.

Так што жыве наша Беларусь і ў самых далёкіх кутках свету. І Каляды нашы, як і спрадвек, спрыяюць паразуменню ды згодзе паміж людзьмі, гармоніі паміж Небам і Зямлёю, якую з кожным днём усё мацней, набліжаючы Вясну, пачынае саграваць новае, паслякаляднае Сонца.

Арцём Хасьянаў, г. Іркуцк

ВЕСТКІ

Ёсць з каго браць прыклад

Кацярына Немагай

Да Дня Перамогі аддаем даніну павагі ўсім ветэранам Вялікай Айчыннай вайны

У вёсцы Хаценчыцы, што ў Вейскім раёне Міншчыны, на доме ветэрана Вялікай Айчыннай вайны Аляксандра Кажура з’явілася памятная таблічка: “Тут жыве ветэран”. Яе ўсталявалі курсанты Мінскага сувораўскага ваеннага вучылішча 20 студзеня — якраз у дзень 90-годдзя Аляксандра Іванавіча.

Вядома: раней дамы і хаты ветэранаў у Беларусі абазначалі спецыяльнымі зорчакмі. Цяпер Беларускі фонд міру вырашыў адрадыць традыцыю: таблічкі з надпісам “Тут жыве ветэран” усталяюць на дамах ва ўсіх рэгіёнах Беларусі, дзе жывуць удзельнікі Вялікай Айчыннай. Акцыя будзе доўжыцца да 9 мая 2016 года.

“Для кожнага з ветэранаў клопат з боку моладзі будзе прыемным”, — упэўнены старшыня БФМ Максім Місько.

СУСТРЭЧЫ

На мове сяброўства

На “Вечары садружнасці” ў Цэнтры рускай культуры Даўгаўпілса гучалі творы беларускага паэта Станіслава Валодзькі

Няшмат у замежжы літаратараў з беларускімі родавымі каранямі, якія належаць да творчых суполак і Бацькаўшчыны, і краіны пражывання. У Расіі, згадаем, плённа працуюць масквіч Валерый Казакоў, цюменец Уладзімір Шугля — вядомыя людзі беларускай дыяспары. А ў Латвіі, у Даўгаўпілсе даўно жыве Станіслаў Валодзька — ён сябар як Саюза пісьменнікаў Беларусі, так і Рускай пісьменніцкай арганізацыі Латвіі. Чытачы “Голасу Радзімы” ведаюць: ураджэнец Астравеччыны актыўна “ходзіць у народ”, ладзіць творчыя сустрэчы і ў Латвіі, і ў Беларусі. А напрыканцы года ў Цэнтры рускай культуры Даўгаўпілса прайшоў “Вечар садружнасці” — творчая сустрэча з нашым супляменнікам.

Станіслаў чытаў свае вершы, адрасаваныя дарослым і дзецям: “Мёд Радзімы”, “Сонечны гадзіннік”, “Вербнай нядзелі”, “Золаташвейка”, “Дзярага”, “Завейны танец” і “Куды падзеўся апетыт?” Як вядома, многія творы паэта ўжо сталі песнямі: дзякуючы кампазітарам Генрыху Галіцкаму,

Станіславу Клімаву, Аляксандру Рудзю, Юліі Васільевай, Альберту Белую ды іншым. На сустрэчы яны гучалі на рускай і беларускай мовах. Цікава, што некаторыя з твораў на гэты раз спявалі вакальныя калектывы Цэнтра рускай культуры: хор “Малиновый звон”, ансамблі “Русичы” ды “Славянка”. З песняй “Мірта” выступілі і ансамбль “Спадчына”, якім кіруе Яніна Юзэфовіч, — гэта калектыву Цэнтра беларускай культуры і беларускага таварыства “Уздым”. А яшчэ спевакі “Спадчына” выконвалі песні “Родны край” польскіх аўтараў Хэлены і Тадэуша Мікуціх ды “Ціхая ноч” нямецкіх аўтараў Франца Грубера ды Йозэфа Мора: абедзве пераклаў на беларускую мову Станіслаў Валодзька. І спявак Сяргей Піманаў парадаваў удзячных гледачоў песнямі “Не плач...” і “Восень”.

Добрыя словы паэту, у якога душа чуйная да розных моваў, а вершы лёгка кладуцца на музыку, на вечарыне казалі метадыст Цэнтра рускай культуры Альбіна Багародзь і метадыст Цэнтра беларускай культуры Марыя Памецька. Цёплыя ноткі ў сямейную, свойскую атмасферу вечарыны прыўнесла і вядучая Алена Валодзька, сябар таварыства “Уздым”.

Агатка Светлая, г. Даўгаўпілс

СВЯТА

Тры жаданні

Гэта — сама Каляда з Калядным Дзедом у Яраслаўлі

У яраслаўскім Мемарыяльным музеі Максіма Багдановіча святкавалі беларускія Каляды — не першы раз!

Галоўнае зімовае беларускае свята сустракаем разам з гасцямі музея, якія з парога акупаюцца ў культуру братняга народа, знаёмяцца са святочнымі рэчамі з сялянскага побыту — такімі, напрыклад, як саламяны павук і вышываны ручнік. Потым госці могуць паўдзельнічаць і ў вясёлым абрадзе калядавання. Прычым менавіта сярод іх выбіраюцца калядоўшчыкі: Каляда,

Калядны Дзед, Каза, Мядзведзь... З дапамогай адпаведных касцюмаў, масак і прадметаў на кароткі час яны ўжываюцца ў вобразы. Іншыя наведнікі — гэта ўжо гаспадары хаты, яны гасцінна прымаюць калядоўшчыкаў. Імкнуцца іх задобрыць і адарыць — так прадпісвае калядная традыцыя. А калядоўшчыкі гаспадароў вітаюць-славяць, спяваюць, здзяйсняюць абрадавыя дзеянні, жадаюць усім дабрабыту, шчасця і здароўя.

А яшчэ ж трэба абавязкова загадаць жаданне: лічыцца, што ўсё загаданае на Каляды збудзецца аба-

вязкова. Дарэчы, на мове сучасных праграмістаў можна сказаць, што Калядная пара — гэта пара загрузкі файлаў ды праграм на ўвесь год... Ну а ў нашай Каляднай праграме, як у казцы, можна загадаць тры жаданні. Першае выконвае Каляда: яна дазваляе кожнаму дакрануцца да сваёй чароўнай Калядныя зоркі ды прытым загадаць нешта для сябе. Другое жаданне загадваюць для сваіх блізкіх: з дапамогаю адмысловай свечкі. Гэта, удакладнім, так званае жаданне “на агонь”. А трэцяе выконвае абярэг-кудмень, які госці музея могуць самастойна вырабіць на майстар-класе. У якасці кудменю ў нас выступае фігурка драўлянага анёла, распісаная гасцямі самастойна: лічыцца, самы моцны той абярэг, які мы робім самі.

Да Калядных праграм у нашым Мемарыяльным музеі Максіма Багдановіча яраслаўцы і госці горада маюць вялікі інтарэс. Гэта ж магчыма дзякуючы да багатай духоўнай спадчыны беларусаў.

Варта яшчэ дадаць: у нашым музеі мы рэгулярна, штотыднёва атрымліваем па пошце газету “Голас Радзімы”. Яе чытаюць як супрацоўнікі, госці музея, так і актывісты Таварыства руска-беларускай дружбы “Сяброўства”, якое створана ў горадзе.

Марына Калкоціна, навуковы супрацоўнік яраслаўскага Музея Максіма Багдановіча, Расія

ГОД КУЛЬТУРЫ

Роднае — прыгожае

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

“Адчуваецца там: настаўнікі і вучні зносяцца між сабою — ну проста як родныя бацькі й дзеці ў вялікай сям’і! — не хавае захаплення фалькларыст. — Мяркую, праз жыватворную далучанасць да народных традыцый і прасвятляюцца душы як саміх педагогаў, так і выхаванцаў іх... У розных пакоях, куды б ні заходзіў, усё афармленне — у народным стылі, усюды прадметы народнага побыту: самапрадкі, ступы, драўлянае карыга бачыў... А якія прыгожыя народныя строі — пэўна, з бабуліных куфры дастаныя — там вісяць! Як жаночыя, так і мужчынскія. Сарочкі, паясы, ручнікі...”

У фалькларыста былі цікавыя размовы з настаўніцамі, дырэктаркай: і дамовіліся супрацоўнічаць! Педагогі прызнаваліся: мы не гуляем у “народнае”, як часам бывае. Мы ўсім гэтым самі жывём, і талакою ўсё робім. Народныя святы ў Осаве хараша адзначаюць, часцей — на школьным двары, прычым і вяскоўцаў іншых запрашаюць. А Купалле святкуюць на беразе мясцовага возера. Вось так вакол школы і віруе культурнае жыццё. З актывістак, якія ладзяць святы, хвалілі Таццяну Іванаўну Чэпик, намесніцу дырэктаркі. А ўдзельнічаюць у святах, абрадах усе, нават тэхнічныя работнікі. Шмат у школьным кнігазборы сцэнараў святаў, кніг, дапаможнікаў — ёсць адкуль браць матэрыялы. Моцныя, плённыя сувязі ў школы з мясцовай аграгаспадаркай. Школьная творчая брыгада штогод дапамагае хлебобаром прыгожа зрабіць Зажынкі, ці

Традыцыі калядоўшчыкаў пераймае осаўская моладзь

Дажынкі адсвяткаваць. А ўлетку ў школе — працоўны лагер: школьнікі дапамагаюць дарослым на мясцовым зернатаку.

Расказала Людміла Сяргееўна, што ў школе развіваецца і валанцёрскі рух. Вучні — сярод лідараў такія хлопцы, як сямікласнікі Васіль Мамановіч, Ілья Дзятлаў — ходзяць да ветэранаў вайны і працы, вяскоўцаў паважанага веку. Валанцёры — памочнікі ў дамашняй гаспадарцы: могуць дроў прынесці, у хаце прыбраць, нешта зрабіць па агародзе, у краму схадзіць. Такім чынам гарманічна ладзіцца сувязь пакаленняў: юныя вучацца

быць працавітымі, спагадлівымі, міласэрнымі. І жыццёвую мудрасць старэйшых пераймаюць.

Дырэктарка школы ганарыцца, што ў яе педкалектыве амаль кожны трэці — выпускнік мясцовай школы. Увогуле ж людзі ў Осаве — таленавітыя, працавітыя. Старшынямі калгасаў працавалі Іван Васільевіч Пінчук і яго брат, а Мікалай Яхімавіч Гладкі, закончыўшы Маскоўскі дзяржуніверсітэт імя Ламаносава, працаваў у ім вучоным сакратаром. Вучням як прыклад мужнасці — выпускнікі школы Сяргей Шпак ды Сяргей Фурс:

Школьнікі вучацца рабіць прыгажосць сваімі рукамі

Дырэктар школы Людміла Жукава і яе выхаванцы

яны выконвалі інтэрнацыянальны абавязак у Афганістане, вярнуліся з вайны з медалямі “За адвагу”. А да прыгожага слова далучаюць юных вяскоўцаў вершы былой настаўніцы пачатковых класаў Марыі Паўлаўны Цімінскай, пачычыла свет яе кніга паззі “На струнах маёй душы”.

Вось як плённа традыцыі, народная культура працуюць ў Осаўскай школе. Дарэчы, у размове з Міколам Котавым, а пазней і з Людмілай

Жукавай мы разважалі: можа б Міністэрству культуры сумесна з Міністэрства адукацыі праводзіць агляды-конкурсы на званне “Школа высокай народнай культуры”? З прысваеннем дыпламаў, каштоўных падарункаў. Дарэчы, Осаўская школа, якая пачыналася з Дзераўцоўскай, у 2012-м адзначала стогадовы юбілей, і багаты досвед тамтэйшых педагогаў-рупліўцаў, безумоўна, варты пераймання.

ТРАДЫЦЫ

Падарункі ад Зюзі

Актывісты Беларускага культурнага руху Малдовы ў чарговы раз зладзілі “Каляднае свята”: цікава было і дзецям, і дарослым

Новы Сонечны год пачаўся для нас у згодзе з традыцыямі продкаў. Зноў сагрэлі-паднялі, паднялі настрой беларускія абрадавыя дзеі: “Каляднае свята” мы ладзілі 26 снежня ў Бюро міжэтнічных адносін Малдовы. Гэта, нагадаю, штогадовы сацпраект для беларускіх этнічных дзяцей і моладзі ў Малдове, а таксама іх бацькоў. Ладзім Каляды, каб вывучаць, асвойваць, развіваць родныя традыцыі, беларускую мову, далучацца да культуры беларусаў. Праз такія дзеі мацнее і дружалюбны міжкультурны дыялог паміж беларускім і малдаўскім народамі. Дабрачынную імпрэзу ладзіць наша суполка. Цікавая і прыемная асаблівасць “Каляднага свята” — нязмушаны, гэтакі “хатні фармат” ды інтэрактыўнасць: у нас знікае мяжа між выступоўцамі і гасцямі, а дзейства грунтуецца на ўзаемадзеянні ўсіх, хто ў зале.

І сёлета свята сабрала шмат сяброў, гасцей з Пасольства Беларусі ў Малдове, супляменнікаў з беларускіх грамадскіх суполак краіны, сяброў з рускай, украінскай і польскай дыяспар, прадстаўнікоў бізнесу. У ролі гаспадары “Каляднага свята” ўпершыню выступіў наш Беларуска-малдаўскі этнічны тэатр “Куфар”. І калі меркаваць па шчырых усмешках дзяцей, шчодрых апладысмантах дарослых, гаспадар быў — што трэба! Нават самыя малыя, шасцігадовыя артысты годна стваралі вобразы Дзевы Марыі ды Іосіфа з Назарэта, і гасці сентыментальна вандравалі ў даўні Батлеєм, дзе нарадзіўся Ісус Хрыстос. Пасля Калядных спеваў анёлаў, што абвясцілі нараджэнне Сына Божага, усё радасна прымалі беларускіх калядоўшчыкаў. Сярод іх была і хітраватая ды ўпартая Каза — найдаўні сімвал урадлівасці, дабрабыту. Рагатая ўсё ніяк не хацела ажываць, але дзякуючы шчодрасці, уласцівай беларусам і малдаванам — і яе-такі праявілі запрашаныя на свята сябры — задаволеная Каза ўстала на ногі. Добрай энергіяй падзарадзілі ўсіх беларускія і малдаўскія Калядныя спевы, жывавыя танцы. Дарослыя беларусы крэатыўна выканалі ўсе няпростыя заданні Зюзі, бога беларускай зімы, ды яго памагатай Завірухі.

На Калядным свяце ў Кішынёве кожнаму хацелася паказаць свае таленты

Натхнёны тым прыкладам, творчыя таленты ў Калядных віншаваннях праявілі й малыя. І ніхто з гасцей не застаўся без гасцінца! Амаль 60 беларускіх дзетак атрымалі смачныя навагоднія падарункі ад Зюзі, а сталых гасцей чакаў прыгожы Калядны стол з пачастункамі.

Сёлета “Каляднае свята” нам дапамаглі зладзіць сумеснае Беларуска-малдаўскае прадпрыемства “Керамін” ды вядомая марка моднага жаночага адзення “Energie Maxima”. А найгалоўнай узнагародай для артыстаў “Куфры” былі словы падзякі, добрыя каментары сяброў. У прыватнасці, Вольга Паўлаўна Шаставец, 77-гадовая ўраджэнка палескага Мазыра, казала: “Адчула тут сапраўднае хатняе цяпло, і што сабраліся родныя душы. Мае даражэнькія, як жа цудоўна ў гэтыя светлыя дні зноў апынуцца на свяце нібыта і майго дзяцінства, дзе так салодка гучыць родная беларуская мова!”

Варта згадаць у допісе і пра яшчэ адно свята, у якім мы ў снежні паўдзельнічалі: адзначала 25-я ўгодкі з часу стварэння Бюро міжэтнічных адносін Малдовы — у Нацыянальным

тэатры імя Міхая Емінеску. З гэтай установай мы цесна супрацоўнічаем: Бюро — пастаянна дзеючы орган пры Урадзе, які распрацоўвае і праводзіць дзяржаўную, скіраваную на рэалізацыю правоў грамадзян з нацменшасцяў, дбае пра захаванне, развіццё і выяўленне намі этнічнай, культурнай, моўнай і рэлігійнай самабытнасці. Праз Бюро ідзе пастаянны дыялог улады з грамадскай супольнасцю, ладзіцца супраць этнакультурнымі суполкамі, выбудоўваюцца стасункі прадстаўнікоў нацменшасцяў і тытульнай нацыі. Пры Бюро створаны Каардынацыйны савет этнакультурных арганізацый: увосень адзначаліся яго 20-я ўгодкі. У складзе Савета — кіраўнікі шэрагу грамадскіх суполак: іхужобольш за 90. Інтэрэсы беларусаў Малдовы ў КС прадстаўляе і Беларуска-малдаўскі культурны рух Малдовы.

Святкаванне юбілею пачалося ў канцы кастрычніка фестывалем мастацтваў “Plai natal” (Родны край). Адметную фарбу ў поліэтнічную палітру свята прыўнеслі і беларусы Малдовы. Наша суполка на выставе “Культурная спадчына” прадставіла

інфастэнд пра багацці беларускай зямлі. Экспанавалася літаратура пра традыцыі, звычаі, гісторыю і мастацтва Беларусі, былі матэрыялы для тых, хто любіць вандраваць. Прадставілі мы і карціны, мастацкія фатаграфіі, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

На юбілейнай урачыстасці ў тэатры Беларуска-малдаўскі культурны рух меў слова ад імя нашых супляменнікаў у Малдове. Гучала беларуская мова: 10-хвілінная паэтычна-музычная замалёўка “Мая Беларусь” ад этнатэатра “Куфар” некалькі разоў перапынялася апладысмантамі. Прычым паэзія Янкі Кулалы, Петруся Броўкі ды іншых беларускіх паэтаў, якая склала аснову выступу, гожа люстравала асноўныя духоўныя каштоўнасці беларусаў і прымузіла публіку задумацца: што ж у нашым жыцці найгалоўнае?

У Доме нацыянальнасцяў Малдовы мноства розных этнасаў знайшлі свой куток — і мы, беларусы, занялі там пачэснае месца.

Ганна Мазур, старшыня праўлення Беларускага культурнага руху Малдовы

КНИЖНАЯ ПАЛІЦА

У лірыка — чулівая душа

Адам Мальдзіс

Упершыню выдадзены па-беларуску зборнік выбраных вершаў украінскага класіка Алэксандра Олеса “Кобза і меч”

У Калядную пару ў рэдакцыю “Голасу Радзімы” завітаў праявіў і драматург Уладзімір Ягоўдзік. Прышоў з адметным падарункам. Ведаючы, што доўгі час у Інстытуце літаратуры АН БССР я займаўся пытаннямі ўзаемадзеяння літаратуры з розных краін, Уладзімір прынес паказачь укладзены і выдадзены ім жа зборнік выбраных вершаў украінскага класіка Алэксандра Олеса (псеўданім Аляксандра Кандыбы) “Кобза і меч”. Пераклаў творы Алесь Траяноўскі (1925—2005), які доўгі час загадваў аддзелам літаратуры і мастацтва ў рэдакцыі газеты “Звязда”, заўзяты папулярны аўтар украінскай, сербска-жыцкай і кашубскай паэзіі. А пабачыла свет кніга да 90-х годкаў перакладчыка і 10-годдзя яго сыходу.

Пісьменнік Алесь Жук, які напісаў прадмову і пасляслоўе да зборніка, прыгадаў: сучаснікі па праву ставілі Алэксандра Олеса (1878—1944) у адзін шэраг з Тарасам Шаўчэнкам. Бо ў творчасці абодвух знакамітых украінскіх паэтаў народная сімволіка плёна спалучаецца з тонкімі суб’ектыўнымі пачуццямі ды адначасова асвятляе “перыпетыі” тагачаснай сацыяльнай барацьбы. Журботны песімізм, асабліва адчувальны ў лірыцы Олеса 1905 года і часу Першай сусветнай вайны, нібы пасля ўдару вясновага грому саступае месца надзеі: “Мэты той дасягне, хто наперад ідзе. / Толькі той, хто гарыць — не згарае, / Торыць шлях малладому жыццю і вядзе / Да свабоды і розквіту краю”.

Чытаючы вершы Алэксандра Олеса, я падумаў: беларускі чытач яшчэ ж практычна не ведае патрыятычную паэзію яго сына: пад псеўданімам Алес Оляжыч ён выдаў у Празе два зборнікі вершаў. Як паведамляе Алесь Жук, за “сваю незалежніцкую, бескампрамісную пазіцыю” ў чэрвені 1944 года ён быў закатаваны ў гестапаўскім канцлагеры Заксенхаўзен. З той жа грунтоўнай прадмовы вынікае, што Алесь Траяноўскі пераклаў і яго вершы. Будзем спадзявацца, што і яны знойдуць у нас свайго ўкладальніка, выдаўца.

ПРАЕКТЫ

Мастацкае асэнсаванне даўніны

Іван Іванав

Выкладчыкі-мастакі ды іх выхаванцы з Мінска прысвяцілі сумесную экспазіцыю “залатому стагоддзю” ў гісторыі Беларусі

Якім бачыцца мінулае жывалісцам, графікам і скульптурам розных пакаленняў з Гімназіі-каледжа мастацтваў імя Івана Ахрэмчыка? Плён сумеснай працы навучэнцаў і выкладчыкаў

— каля 75 твораў, больш за 40 аўтараў — прадстаўлены ў артоле Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, што па вуліцы Крапоткіна, 44 у Мінску. Да праекта пад назвай “Час магнатаў” далучылася і мастацкая галерэя “Універсітэт культуры”.

Выстава — вынік адной з супольных праграм Моладзевага грамадскага аб’яднання “Азбука прадпрыемальніцтва”, грамадскага аб’яднання “Аффабулацыёнэ” (Італія, Рым) ды Нацыянальнага

цэнтра сучасных мастацтваў (Мінск, Беларусь). Яны разам працавалі ў праекце “Голас культуры”, падтрыманым Еўрасаюзам: так ладзіцца грамадскі дыялог у сферы культуры. У творах мастакоў розных узростаў выяўляецца беларуская самабытнасць, яны разам працуюць на ідэю зберажэння, трансляцыю ды інтэграцыю нацыянальных звычаяў і традыцый у сучасным мастацтве.

“Мы прысвяцілі экспазіцыю “залатому стагоддзю” ў гісторыі Беларусі, яе гістарычна-культурнай

спадчыне, выдатным асобам, — удакладняе задуму скульптар Іван Арцімовіч, выкладчык гімназіі-каледжа. — Гэта творчае асэнсаванне, а часам і проста вольныя фантазіі мастакоў на гістарычныя тэмы. Такім чынам прыцягваецца ўвага грамадскасці да важнага гістарычнага перыяду Беларусі: XV—XVIII стагоддзяў, калі быў росквіт нашай нацыянальнай культуры. Спачатку, з 15 снежня, выстава дэманстравалася ў сценах нашай установы. Госці з тэатра, што

Наталля Стрыжнёва. “Каралева (Бона Сфорца)”

былі на вернісажы, былі ўзрушаны, прапанавалі прадоўжыць экспазіцыю на іх плошчах. З радасцю пагадзіліся, чакаем і новых прапаноў!”